

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2025. gada 11. jūnijā
(OR. en)

9236/25

Starpiestāžu lieta:
2025/0034(NLE)

RECH 236
COMPET 402

LEĢISLATĪVIE AKTI UN CITI DOKUMENTI

Temats: Padomes lēmums par Eiropas Pētniecības telpas politikas programmu
2025.–2027. gadam

**PADOMES IETEIKUMS PAR EIROPAS PĒTNIECĪBAS TELPAS POLITIKAS
PROGRAMMU 2025.–2027. GADAM**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu saistībā ar 182. panta 5. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Eiropas Savienība šodien saskaras ar dažādiem līdz šim nepieredzētiem izaicinājumiem. Globālā kārtība mainās, un mūsu sabiedrības labklājības un drošības pamatus satricina nestabils ģeopolitiskais konteksts, pieaugošā ekonomiskā konkurence, nepieredzēti strauja un transformatīva tehnoloģiskā revolūcija, kā arī klimata pārmaiņas un to sekas. Pētniecībai un inovācijai ir izšķiroša nozīme, lai mazinātu Eiropas vājās puses un pilnībā atraisītu tās potenciālu visā Eiropas Pētniecības telpā (EPT), un tai ir ļoti būtiska loma Eiropas Savienības ilgtspējīgas konkurētspējas, sabiedrības noturības, labklājības un drošības uzlabošanā. Ir steidzami jāstiprina Eiropas līderība un stratēģiskā autonomija būtiskās tehnoloģiju jomās, vienlaikus saglabājot atvērtu ekonomiku.

- (2) Lai reaģētu uz šiem izaicinājumiem, mūsu centienu pamatā ir EPT izveide. Mērķis izveidot EPT kā vienotu pētniecības, tehnoloģiju un inovācijas tirgu tika iecerēts 2000. gadā, un Lisabonas līgumā tas ir nostiprināts kā konkrēts ES mērķis saskaņā ar LESD 179. pantu. Lai gan kopš 2022. gada pirmās EPT politikas programmas ietvaros ir panākts ievērojams progress, ir jādara vēl vairāk, lai turpinātu attīstīt pilnībā funkcionējošu EPT, kurā valstis sanāk kopā, lai koordinētu un uzlabotu savu valsts pētniecības un inovācijas politiku un ekosistēmas, un kurā var notikt zināšanu, pētnieku, novatoru un tehnoloģiju brīva aprīte. Plašāka ES mēroga koordinēšana, izmantojot EPT, var palīdzēt stimulēt investīcijas un reformas, sekmēt to, ka tiek novērsta inovācijas plaīsa ar ES globālajiem konkurentiem un ES iekšienē, un tai var būt nozīmīga loma ilgtspējīgas konkurētspējas veicināšanā.
- (3) EPT politikas programmai ir būtiska nozīme, lai īstenotu Eiropas Pētniecības un inovācijas paktā izklāstītās EPT prioritātes. Tā veido pamatu Eiropas Komisijas, dalībvalstu un attiecīgā gadījumā asociēto valstu un ieinteresēto personu kopīgajiem centieniem labāk koordinēt pētniecības un inovācijas politiku visos līmeņos. Tā veicina viņu līdzatbildību un lielāku apņemšanos un sekmē darbu pie “piektās brīvības” koncepcijas – vienotā pētniecības un inovācijas tirgus. EPT politikas programmas nākamajam trīs gadu ciklam (2025.–2027. gads) mērķis ir:
- koordinējot mērķtiecīgas investīcijas un reformas pētniecībā un inovācijā un –vajadzības gadījumā – apvienojot pašreizējā daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam pieejamos resursus valstu un – attiecīgā gadījumā – reģionālā līmenī un ES līmenī, palīdzēt uzlabot ES konkurētspēju un nodrošināt ES stratēģisko autonomiju, vienlaikus saglabājot atvērtu ekonomiku;
 - racionalizējot pētniecības karjeras iespējas, atvieglojot pētnieku mobilitāti un zināšanu apmaiņu visā Eiropā un veicinot piekļuvi progresīvām infrastruktūrām, stiprināt ES pētniecības un inovācijas izcilību un ietekmi, tās zinātnisko līderību pasaules mērogā un pievilcīgumu talantiem no visas pasaules; un

- koordinējot pētniecības un inovācijas centienus rūpniecības pārveidē, attīstot sinerģiju ar citiem politikas virzieniem un veicinot apritīgāku un noturīgāku ekonomiku, uzlabot ES ilgtspējīgu attīstību un sociālo ietekmi.
- (4) Pēdējo 25 gadu EPT laikā ir guvusi būtiskus panākumus galvenajās politikas jomās, tostarp šādās: pētniecības infrastruktūra, atvērtā zinātne, starptautiskā sadarbība, dzimumu līdztiesība un iekļautība pētniecībā un inovācijā, kopīgā plānošana, pētnieku karjera un mobilitāte. Šos panākumus cita starpā palīdzēja sasniegt šādi elementi: Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās darbības (*MSCA*) finansēja vairāk nekā 150 000 izcilu pētnieku, jo īpaši izmantojot izcilas doktorantūras programmas, pēcdoktorantūras stipendijas un pētniecības un inovācijas darbinieku apmaiņu, *EURAXESS* atbalstīja vairāk nekā divus miljonus pētnieku karjeras attīstībā un mobilitātē visā Eiropā, un Eiropas atvērtās zinātnes mākonis (*EOSC*) nodrošina netraucētu piekļuvi kvalitatīviem datiem un digitāliem pakalpojumiem, vienlaikus atbalstot pārrobežu sadarbību dažādās disciplīnās.
- (5) Dalībvalstis un Komisija 2021. gadā vienojās par jaunu EPT redzējumu un politikas satvaru, kas izklāstīts Pētniecības un inovācijas paktā ¹ un Padomes secinājumos par EPT turpmāko pārvaldību ². Ilgtermiņa redzējumā izklāstītas kopīgās vērtības un principi, kas virzīs pētniecību un inovāciju, un tajā ir noteiktas prioritātes kopīgai rīcībai. Paktā dalībvalstis atkārtoti pauda apņemšanos kopīgi strādāt nolūkā panākt EPT mērķus, lai veicinātu sadarbību un koordināciju saistībā ar savām pētniecības un inovācijas politikām un mazinātu zinātniskās pētniecības, tehnoloģiju un inovācijas sadrumstalotību visā Eiropā. Padomes 2024. gada secinājumos par ES konkurētspējas stiprināšanu, EPT stiprināšanu un tās sadrumstalotības pārvarēšanu ³ dalībvalstis arī uzsvēra, ka ir būtiski turpināt veidot un stiprināt pētniecības un inovācijas ekosistēmas, un atkārtoti norādīja, ka ir vajadzīga labāka koordinācija un saskaņotība starp ES un valstu politikas plānošanu un īstenošanu.

¹ Padomes Ieteikums (ES) 2021/2122 (2021. gada 26. novembris) par Eiropas pētniecības un inovācijas paktu, OV L 431, 2.12.2021., 1.–9. lpp.

² 14308/21.

³ 16179/24.

- (6) Ar pirmo EPT politikas programmu 2022.–2024. gadam tika izveidots stabils pamats EPT mērķu sasniegšanai. Ar to Pētniecības un inovācijas pakta prioritārās jomas tika pārvērstas konkrētu darbību kopumā. Komisija, dalībvalstis, pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” asociētās valstis un ES līmeņa ieinteresētās personas kopīgi īstenoja 17 darbības. EPT forumam un tā apakšgrupām – kā daļai no jaunās pārvaldības – ir svarīga loma EPT un tās darbību īstenošanā. Izmantojot iekļaujošu un līdzdalīgu pieeju, tie nodrošina efektīvu satvaru sadarbībai starp Komisiju, dalībvalstīm, asociētajām valstīm un attiecīgajām ieinteresētajām personām. Tas veicina inovatīvas stratēģijas un kopīgu atbildību par politikas pasākumiem, ar ko stiprina Eiropas pētniecības un inovācijas ekosistēmu. Eiropas Pētniecības telpas un inovācijas komiteja (*ERAC*)⁴ kā augsta līmeņa apvienotā stratēģiskā politikas padomdevēja komiteja agrīnā stadijā sniedz padomus Padomei, Komisijai un dalībvalstīm par stratēģiskiem politikas jautājumiem pētniecības un inovācijas jomā, tostarp par stratēģisku politisko virzību un nākotnes tendencēm, kas prasa Savienības un valstu, tostarp reģionālo, pētniecības un inovācijas politiku uzlabošanu, tostarp saistībā ar pašreizējo un nākamo Savienības pētniecības un inovācijas pamatprogrammu un citām attiecīgajām Savienības iniciatīvām, kuru pamatā ir pētniecība un inovācija.

⁴ Padomes Lēmums (ES) 2021/2241 (2021. gada 13. decembris) par Eiropas Pētniecības telpas un inovācijas jautājumu komitejas (*ERAC*) sastāvu un pilnvarām, OV L 450, 16.12.2021., 143.–147. lpp.

- 7) 2024. gada paziņojumā “Eiropas Pētniecības telpas īstenošana”⁵ Komisija uzsvēra EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam sasniegumus un jauno pārvaldību. Sasniegumi, kas gūti centienos apmierināt dažādas pētniecības un inovācijas vajadzības visā Eiropā saskaņā ar pirmo EPT politikas programmu 2022.–2024. gadam, ir, piemēram, šādi:
- 1) izveidota Pētniecības novērtēšanas veicināšanas koalīcija (*CoARA*), 2) publicēts “Nulles tolerances rīcības kodekss ar dzimumu saistītas vardarbības apkarošanai ES pētniecības un inovācijas sistēmā”, 3) sekmīgi aizvadīts pirmais daudzpusējais dialogs par starptautiskās sadarbības principiem un vērtībām pētniecības un inovācijas jomā un pieņemts ministru paziņojums, 4) noteikts Eiropas satvars pētniecības, inovācijas un uzņēmējdarbības talantu piesaistīšanai un noturēšanai Eiropā un izveidots Pētniecības un inovācijas karjeras novērošanas centrs, 5) stimulēta pāreja uz zaļo enerģiju, īstenojot EPT izmēģinājuma projekta zaļā ūdeņraža jomā stratēģisko pētniecības un inovācijas programmu, 6) pastiprināta un atzīta pētniecības pārvaldības spēju nozīme, un 7) izstrādāts jauns EPT uzraudzības un izvērtēšanas satvars.

⁵ COM (2024) 490.

- (8) Otrā EPT politikas programma 2025.–2027. gadam balstās uz šo pieeju un ir izstrādāta, lai palīdzētu stiprināt valstu pētniecības un inovācijas sistēmas un risinātu sarežģītos globālos izaicinājumus, ar kuriem sastopas Eiropa. Pamatojoties uz Pētniecības un inovācijas pakta prioritāro jomu kopumu kopīgai rīcībai un pirmās EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam īstenošanas rezultātiem, tajā ir izklāstītas vienpadsmit ilgtermiņa EPT struktūrpolitikas un astoņas konkrētas EPT darbības, kā definēts šā ieteikuma 1. punktā. Tas vērtējams kā rezultāts plašam koprades procesam EPT forumā, kurā galvenā uzmanība tika pievērsta EPT struktūrpolitiku un EPT darbību saturam. Papildus tam *ERAC* ir devusi ieguldījumu, agrīnā stadijā sniedzot stratēģiskus ieteikumus par to, vai ir vajadzīgs EPT politikas vēstījums, par EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam struktūru, par to, kā nodrošināt to, ka vismaz puse dalībvalstu apņēmtos īstenot programmu, un par nepieciešamību labāk informēt par tās mērķiem, mērķrādītājiem un prioritātēm. Mērķis ir sākt tās īstenošanu 2025. gadā. EPT politikas programma 2025.–2027. gadam nodrošina saskaņā ar pirmo programmu uzsākto politikas pasākumu nepārtrauktību, pievēršas EPT ilgtermiņa pamatmērķiem un nodrošina elastību, kas vajadzīga, lai reaģētu uz jaunām stratēģiskajām vajadzībām. Tai būtu jāpalielina EPT, tās mērķu un darbību pamanāmība un informētība par tiem.

AR ŠO IESAKA, KA:

1. Dalībvalstis pieņem EPT politikas programmu 2025.–2027. gadam, kas ietver vienpadsmit EPT struktūrpolitikas un astoņas EPT darbības. EPT struktūrpolitikas ir ilgāka termiņa darbības, kuras iestrādātas valstu un Eiropas politikā un pētniecības un inovācijas sistēmās un attiecībā uz kurām jāpieliek pūles arī pēc EPT politikas programmas trīs gadu cikla. Tām ir trīs gadu darba plāns, un to mērķis ir nodrošināt tādu pasākumu īstenošanu, kas vērsti uz gaidāmās ilgtermiņa ietekmes sasniegšanu. EPT darbības ir konkrētas, politikas virzītas un orientētas uz mērķiem, to nolūks ir nodrošināt būtisku pievienoto vērtību ES, dalībvalstīm, asociētajām valstīm un ieinteresētajām personām, un tās ir jāpabeidz EPT trīs gadu politikas programmas ietvaros. Visi priekšlikumi attiecībā uz EPT struktūrpolitikām un EPT darbībām 2025.–2027. gadam sīkāk ir izklāstīti pielikumā.

2. Dalībvalstis EPT politikas programmā 2025.–2027. gadam izklāstītās struktūrpolitikas un darbības īsteno brīvprātīgi un pamatojoties uz “mainīgās ģeometrijas” principu, kopā ar Komisiju un attiecīgā gadījumā sadarbībā ar asociētajām valstīm un ieinteresētajām personām saskaņā ar četrām prioritārām kopīgas rīcības jomām, kas noteiktas Pētniecības un inovācijas paktā. Šīs struktūrpolitikas un darbības ir vērstas uz to, lai i) sniegtu skaidru pievienoto vērtību valstu un Eiropas līmenī, ii) radītu ietekmi, trīs gadu laikā sniegtot konkrētus rezultātus un taustāmu iznākumu, iii) balstītos uz pastāvīgu kopradi starp dalībvalstīm, Komisiju un attiecīgā gadījumā asociētajām valstīm un ieinteresētajām personām, iv) būtu neatkarīgas un tām būtu viena pamatdarbība, un v) tiktu īstenotas brīvprātīgi un saskaņā ar “mainīgu ģeometriju”, nodrošinot elastīgumu attiecībā uz to, cik lielā mērā valstis var iesaistīties. EPT struktūrpolitikām un EPT darbībām būtu jānodrošina, ka to īstenošanā piedalās vismaz puse dalībvalstu.
3. EPT struktūrpolitikas un EPT darbības, kas uzskaitītas atbilstoši Eiropas Pētniecības un inovācijas paktā noteiktajām prioritārajām jomām, ir šādas:

1. PRIORITĀRĀ JOMA: PATIESI FUNKCIONĒJOŠA ZINĀŠANU IEKŠĒJĀ TIRGUS PADZIĻINĀŠANA

Efektīvs, iedarbīgs un labi funkcionējošs zināšanu iekšējais tirgus, kura pamatā ir pētnieku, zināšanu un datu brīva aprīte, kā arī intelektuālā darbaspēka aprīte, ir būtisks priekšnoteikums, lai izveidotu efektīvāku un iekļaujošāku Eiropas pētniecības un inovācijas sistēmu. Tas nodrošina centienu un investīciju efektīvu izmantošanu un rada iedarbīguma sasniegšanai nepieciešamo kritisko masu. Lai stiprinātu ES konkurētspēju, ir būtiski uzlabot ES starptautisko pozīciju un zinātnisko līderību, īstenojot novatorisku pētniecību un inovāciju visā pētniecības un inovācijas ķēdē, tostarp fundamentālajās un lietišķajās zinātnēs, un palielinot ES pievilcīgumu talantiem no visas pasaules, noturot talantus Eiropas Savienībā un pārvarot EPT sadrumstalotību.

Komisija un dalībvalstis – attiecīgajā gadījumā koordinācijā ar asociētajām valstīm un ieinteresēto personu organizācijām – pie šīs prioritātes darbu turpinās ar šādām EPT struktūrpolitikām:

- atvērtās zinātnes veicināšana, kopīgojot un atkalizmantojot datus, tostarp izmantojot Eiropas atvērtās zinātnes mākonī (*EOSC*);
- pētniecības infrastruktūru ilgtspējas, piekļūstamības un noturības stiprināšana EPT;
- dzimumu līdztiesības un iekļautības stiprināšana EPT, jo īpaši ar intersekcionālu pieeju;
- pētnieka karjeras pievilcības un ilgtspējas uzlabošana, kā arī atbalsts mobilitātei;
- pētniecības novērtējuma reforma;
- zināšanu valorizācijas spēju un darbību paplašināšana;
- globālās pieejas pētniecībai un inovācijai īstenošana.

Nākamajiem trim gadiem ir ierosinātas šādas EPT darbības:

- taisnīguma piemērošana atvērtajā zinātnē;
- ekosistēmas “Eiropas zinātne politikai” (*S4P*) veicināšana;
- MI atbildīgas izmantošanas zinātnē veicināšana un paātrināšana ES;
- pētniecības drošības uzlabošana.

2. PRIORITĀRĀ JOMA: KOPĪGI PIEVĒRSTIES ZAĻĀS PĀRKĀRTOŠANĀS, DIGITĀLĀS PĀRVEIDES UN CITIEM IZAICINĀJUMIEM, KAS IETEKMĒ SABIEDRĪBU, UN PALIELINĀT SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBU EPT

Lai EPT varētu dot ieguldījumu konkurētspējas palielināšanā, uzlabot ES iedzīvotāju dzīves kvalitāti un risināt tādas sabiedrības izaicinājumus kā zaļā un digitālā pārkārtošanās, tai būtu jāveido sinerģija ar citiem politikas virzieniem nolūkā izstrādāt holistiskas pieejas. Investīcijām pētniecībā un inovācijā būtu jāsniedz vērtīgi rezultāti, ko izmanto un ievieš tirgū, un tām būtu jāveicina zinātnes attīstība un ietekme saistībā ar sabiedrības vajadzību risināšanu.

Kā galvenās pieejas šajā prioritārajā jomā ir noteiktas šādas EPT struktūrpolicies:

- Energotehnoloģiju stratēģiskā (*SET*) plāna noteikšana par būtisku EPT tematisko komponentu;
- saiknes starp pētniecību un inovāciju un augstāko izglītību EPT uzlabošana, kā arī Eiropas pētniecības un inovācijas ekosistēmu potenciāla pilnīga izmantošana;
- uzticēšanās zinātnei vairošana, izmantojot pilsoņu līdzdalību, iesaisti un zinātnes komunikāciju.

Nākamajiem trim gadiem ir ierosinātas šādas EPT darbības:

- investīciju paātrināšana pētniecībā un inovācijā saistībā ar Eiropas industriālo pārveidi un konkurētspējīgu ilgtspēju;
- jaunas pieejas metodiku (*NAM*) paātrināšana nolūkā veicināt biomedicīnisko pētniecību un zāļu un medicīnisko ierīču testēšanu;
- saskaņotas un koordinētas sistēmas izstrāde attiecībā uz Eiropas pieeju integritātei un ētikai pētniecībā un inovācijā, ņemot vērā jaunus izaicinājumus.

3. PRIORITĀRĀ JOMA: PAPLAŠINĀT PIEKĻUVI PĒTNIECĪBAS UN INOVĀCIJAS IZCILĪBAI VISĀ SAVIENĪBĀ UN UZLABOT INOVĀCIJAS EKOSISTĒMU SAVSTARPĒJOS SAVIENOJUMUS VISĀ SAVIENĪBĀ

Pētniecības izcilība attiecas uz visu Eiropu, un tā aptver visas vecuma grupas, disciplīnas un nozares. Tās potenciāls vēl nav pilnībā izmantots, jo EPT pētnieku un novatoru iespējas ir ļoti atšķirīgas.

Kā galvenā pieeja šajā prioritārajā jomā ir noteikta šāda EPT struktūrpolitika:

- uzlabota piekļuve izcilībai ES.

Nākamajiem trim gadiem ir ierosināta šāda EPT darbība:

- pētniecības un inovācijas iespēju palielināšana – jauns laikmets pētniecības pārvaldībā.

4. PRIORITĀRĀ JOMA: VEICINĀT SASKAŅOTAS INVESTĪCIJAS UN REFORMAS PĒTNIECĪBĀ UN INOVĀCIJĀ

Tā kā ES koncentrējas uz galvenajām jomām nākotnes konkurētspējai, ilgtspējai un labklājībai, pētniecības un inovācijas investīciju un iniciatīvu dublēšana, aizstāšana vai fragmentācija būtu neproduktīva. Transnacionāla sadarbība palielina efektivitāti, apvienojot resursus, lai sasniegtu kritisko masu un palielinātu zināšanu plašāku ietekmi pētniecības un inovācijas veicināšanai. Lai nodrošinātu, ka šīs investīcijas ir efektīvas un ietekmīgas, dažos gadījumos būs jāizstrādā, jāīsteno un jāuzrauga strukturālās reformas valstu pētniecības un izstrādes sistēmās. Šo reformu mērķis ir palielināt zinātnisko izcilību, nostiprināt pētniecības rezultātu valorizācijas kultūru, stiprināt saikni starp zinātni un uzņēmējdarbību un mērķtiecīgāk virzīt politiku uzņēmējdarbības inovācijas atbalstam.

Saistībā ar šo mērķi nav ierosināta īpaša EPT struktūrpolitika vai darbība. Tomēr Eiropas Komisija un dalībvalstis joprojām ir apņēmušās cieši sadarboties, izmantojot esošo instrumentu kopumu. Konkrētāk, paredzams, ka pētniecības un inovācijas pasākumu īstenošana saskaņā ar ES Atveseļošanas un noturības mehānismu palielinās valstu pētniecības un inovācijas spējas, jo īpaši valstīs, kuras joprojām atpaliek.

Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadā Eiropas Komisija veic padziļinātu analīzi par valstu pētniecības un inovācijas sistēmām un izdod konkrētām valstīm adresētus ieteikumus par to, kā palielināt katras valsts inovācijas potenciālu. Pēc tam Komisija uzrauga dalībvalstu politikas risinājumus, lai novērtētu progresu konstatēto pētniecības un inovācijas nepilnību novēršanā. Lai atbalstītu valstu centienus ar reformu palīdzību uzlabot savas pētniecības un inovācijas sistēmas, dalībvalstis un attiecīgā gadījuma asociētās valstis var saņemt ekspertu atbalstu no pamatprogrammas “Apvārsnis” politikas atbalsta instrumenta, kas ir izrādījies ļoti noderīgs politikas veidošanas uzlabošanā un reformu ceļu apzināšanā, kā arī izmantot divpusējo pastiprināto politikas dialogu ar dalībvalstīm un attiecīgā gadījumā ar asociētām valstīm par kopīgi saskaņotiem pētniecības un inovācijas jautājumiem.

4. Izveidotais sadarbības satvars *ERAC* ietvaros, kas sniedz skaidras stratēģiskas konsultācijas un ievirzes pētniecības un inovācijas jomā, un EPT foruma ietvaros, kurš atbild par koordinācijas uzlabošanu virzībā uz EPT politikas programmas efektīvu īstenošanu, būtu jā saglabā kā centrālais EPT pārvaldības mehānisms. Nākamās EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam īstenošanai arī turpmāk vajadzētu būt iekļaujošam un pārredzamam darbam visos pārvaldības līmeņos nolūkā veicināt gan programmas kopradi, gan atbildību par to. EPT forumam arī turpmāk būtu jāidentificē jauni izaicinājumi, kurus neaptver EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam darbības, bet kuriem nepieciešama starpvalstu sadarbība un uz kuriem attiecas Pētniecības un inovācijas pakts, piemēram, pēcpasākumi saistībā ar zinātniskās pētniecības brīvību un Eiropas zinātniskās līderības stiprināšana.

5. EPT struktūrpolicies un darbības dalībvalstīs būtu jāīsteno brīvprātīgi un pamatojoties uz “mainīgās ģeometrijas” principu – saskaņā ar šā ieteikuma 2. punktu. Dalībvalstīs tiek ieteikts iesaistīt reģionus un valsts ieinteresētās personas, lai atbalstītu EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam īstenošanu. Koordinētai īstenošanai būtu jānodrošina aktīva un plaša ES līmeņa ieinteresēto personu iesaiste visā spektrā, sākot no pētniecības līdz inovācijai un ieviešanai tirgū. Ieinteresēto personu kategorijas EPT forumā būtu jāpārskata, lai izpētītu dažādu interešu, jo īpaši privātā sektora un pilsoniskās sabiedrības, optimālu pārstāvību.
6. Dalībvalstīs un Eiropas Komisijai arī turpmāk būtu jāatbalsta pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” asociēto valstu un ES līmeņa ieinteresēto personu jumta organizāciju pilnīga iesaistīšana EPT politikas programmas 2025.–2027. gadam īstenošanā.
7. Investīcijas pētniecībā un inovācijā ES nerasniedz vēlamos mērķus un joprojām ir mazākas par investīciju līmeni, ko sasnieguši daudzi ES globālie konkurenti. Pašlaik ES pētniecībai un izstrādei tiek tērēti aptuveni 2,3 % no IKP, kas ir daudz mazāk par Barselonas deklarācijā 2002. gadā noteikto 3 % pētniecības un izstrādes mērķrādītāju. Lai risinātu šo daudzšķautņaino izaicinājumu, proti, sasniegtu mērķrādītāju 3 % apmērā no IKP, ir vajadzīga atjaunota politiska apņemšanās nolūkā veicināt publiskās un privātās investīcijas pētniecībā un izstrādē saskaņā ar pieejamiem instrumentiem. Tāpat ir vajadzīgas turpmākas reformas, lai uzlabotu valstu pētniecības un inovācijas ekosistēmas un maksimāli palielinātu ietekmi, ko rada investīciju pieaugums pētniecībā un inovācijā. Papildus Pētniecības un inovācijas pakta prioritārajai jomai “Veicināt saskaņotas investīcijas un reformas pētniecībā un inovācijā” dalībvalstīs un Komisijai būtu jāturpina centieni šajā virzienā.

8. Eiropas Komisijai būtu jāturpina īstenot EPT uzraudzības mehānismu, kas ietverts Eiropas Pētniecības un inovācijas paktā un sīki izklāstīts “Nākotnes EPT uzraudzības mehānisma satvarā”, ko Komisija 2022. gada 10. jūnijā iesniedza Padomei ⁶. EPT uzraudzības mehānisms novērtēs progresu EPT prioritāšu īstenošanā, kā noteikts Pētniecības un inovācijas paktā. EPT uzraudzības mehānismā būtu jāiekļauj:

- 1) regulāri atjaunināts EPT rezultātu pārskats, kura mērķis ir uzraudzīt progresu EPT mērķu sasniegšanā gan ES, gan valstu līmenī;
- 2) reizi trijos gados sagatavots EPT uzraudzības ziņojums, ko Komisija sniedz Padomei, lai pārskatītu EPT politikas programmas īstenošanu;
- 3) reizi trijos gados sagatavoti EPT valstu ziņojumi, kuru mērķis ir izskatīt valstu panākumus EPT politikas programmas īstenošanā, nodrošinot, ka dalībvalstīm netiek radīts papildu slogs.

Dalībvalstīm būtu jāturpina apmainīties ar informāciju par EPT, jo īpaši sniedzot datus un informāciju EPT politikas platformā. Dalībvalstīm, izmantojot pieejamo atbalstu, būtu arī jāveicina EPT struktūrpolitiku un darbību, kā arī to valstīs būtisko rezultātu īstenošana.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs/priekšsēdētāja*

⁶ 9578/22.

PIELIKUMS

Detalizēts skaidrojums par EPT struktūrpolitiku un EPT darbībām

Priekšlikumi par EPT struktūrpolitiku un EPT darbībām ir sīkāk izklāstīti šādā secībā. Ciktāl *šāda politika un darbības rada prasības finansējuma saņemšanai no ES budžeta, šāds finansējums nevar pārsniegt līdzekļus, kas pieejami saskaņā ar pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam.*

EPT struktūrpolitika

- Atvērtās zinātnes veicināšana, kopīgojot un atkalizmantojot datus, tostarp izmantojot Eiropas atvērtās zinātnes mākonī (EOSC)
- Pētniecības infrastruktūru ilgtspējas, piekļūstamības un noturības stiprināšana EPT
- Dzimumu līdztiesības un iekļautības stiprināšana EPT, jo īpaši ar intersekcionālu pieeju
- Pētnieka karjeras pievilcības un ilgtspējas uzlabošana, kā arī atbalsts mobilitātei
- Pētniecības novērtējuma reforma
- Zināšanu valorizācijas spēju un darbību paplašināšana
- Globālās pieejas pētniecībai un inovācijai īstenošana
- Energotehnoloģiju stratēģiskā (SET) plāna noteikšana par būtisku EPT tematisko komponentu
- Saiknes starp pētniecību un inovāciju un augstāko izglītību EPT uzlabošana, kā arī Eiropas pētniecības un inovācijas ekosistēmu potenciāla pilnīga izmantošana

- Uzticēšanās zinātnei vairošana, izmantojot pilsoņu līdzdalību, iesaisti un zinātnes komunikāciju
- ES piekļuves izcilībai uzlabošana

EPT darbības

- Taisnīguma piemērošana atvērtajā zinātnē
- Ekosistēmas “Eiropas zinātne politikai” (*S4P*) veicināšana
- MI atbildīgas izmantošanas zinātnē veicināšana un paātrināšana ES
- Pētniecības drošības uzlabošana
- Investīciju paātrināšana pētniecībā un inovācijā saistībā ar Eiropas industriālo pārveidi un konkurētspējīgu ilgtspēju
- Jaunas pieejas metodiku (*NAM*) paātrināšana, lai veicinātu biomedicīnisko pētniecību un zāļu un medicīnisko ierīču testēšanu
- Saskaņotas un koordinētas sistēmas izstrāde attiecībā uz Eiropas pieeju integritātei un ētikai pētniecības un inovācijas jomā, ņemot vērā jaunus izaicinājumus
- Pētniecības un inovācijas iespēju palielināšana –jauns laikmets pētniecības pārvaldībā

EPT struktūrpolitika

- 1. ATVĒRTĀS ZINĀTNES VEICINĀŠANA, KOPĪGOJOT UN ATKALIZMANTOJOT DATUS, TOSTARP IZMANTOJOT EIROPAS ATVĒRTĀS ZINĀTNES MĀKONI (*EOSC*)**

Mērķi

- Atvērtās zinātnes prakse un prasmes tiek atalgotas un mācītas, tām kļūstot par “jauno normu”;

- standarti, rīki un pakalpojumi ļauj pētniekiem atrast rezultātus, piekļūt tiem, tos atkalizmantot un kombinēt;
- tiek izmantota un uzturēta federāla kopienas virzīta infrastruktūra, kas ļauj atvērti kopīgot zinātniskos rezultātus;
- Eiropa ir vadošā pozīcijā virzībā uz *FAIR*⁷ pētniecības datu tīklu ar iedibinātām saiknēm ar citām datu telpām;
- pētniekiem ir nodrošināti labāki juridiskie nosacījumi un resursi, lai piekļūtu sabiedriski finansētu pētījumu rezultātiem un tos atkalizmantotu, kā arī, lai izmantotu publikācijas un datus zinātniskiem mērķiem.

Apraksts

Šīs struktūrpolitikas mērķis ir panākt krasas pārmaiņas pētniecības kopienās un pētniecības infrastruktūrās Eiropā. Tā tiecas izveidot labāku ES tiesisko regulējumu tādu pētniecības datu un citu digitālu pētniecības objektu atvērtai kopīgošanai, netraucētai piekļuvei tiem un uzticamai atkalizmantošanai, kas tiek izmantoti un radīti pētniecības dzīves ciklā. Darbību piemēri ir šādi:

- veicināt *EOSC* ES mezgla ieviešanu Eiropas pētniecības kopienā;
- atbalstīt *EOSC* federācijas paplašināšanu ar vairākiem mezgliem un no 2025. gada nodrošināt tās mērogojamību, izmantojot kopējus *EOSC* federācijas standartus un izmantošanas politiku;
- turpināt apspriešanos ar ieinteresētajām personām un vākt vairāk pierādījumu par apzinātajiem politikas risinājumiem, lai padarītu ES autortiesību un datu tiesisko regulējumu piemērotu pētniecībai;
- papildināt *EOSC* uzraudzības satvaru ar mūsdienīgām metodikām, lai novērtētu saistītās politikas un prakses ietekmi.

⁷ *Findable, Accessible, Interoperable and Reusable* (atrodami, piekļūstami, savietojami un atkalizmantojami [dati]).

Paredzamie rezultāti

- Izveidota augstvērtīga *EOSC* federācija un paplašināta tās izmantošana;
- palielināts *FAIR* pētniecības datu apjoms un produktivitāte Eiropā;
- apzinātas jomas, kurās nepieciešami pasākumi un iniciatīvas, lai nodrošinātu pētniecībai piemērotu ES autortiesību un datu regulējumu;
- novērtēta atvērtās zinātnes politikas un prakses ietekme, pamatojoties uz atvērtās zinātnes politikas izpētes platformu.

2. PĒTNIECĪBAS INFRASTRUKTŪRU ILGTSPĒJAS, PIEKĻŪSTAMĪBAS UN NOTURĪBAS STIPRINĀŠANA EPT

Mērķi

- Stiprināti pētniecības infrastruktūras (PI) pakalpojumi, kas ir labāk pielāgoti lietotāju vajadzībām mūsdienu un jauno zinātnes, tehnoloģiju un inovācijas izaicinājumu un ES politikas prioritāšu kontekstā;
- stiprināta Eiropas PI ekosistēma, tostarp konsolidējot esošo PI un apzinot jaunus PI projektus, lai novērstu nepilnības;
- izveidotas integrētākas un ilgtspējīgākas shēmas, lai stiprinātu piekļuvi PI un to pakalpojumiem, jo īpaši pētniekiem un inovatoriem visā EPT;
- palielināta ietekme uz pētniecību un sabiedrību, kā arī stiprināta sadarbība ar rūpniecības nozari;
- izveidotas labākas saiknes un attiecīgā gadījumā arī sadarbība starp dažādu veidu infrastruktūrām (PI, tehnoloģiju infrastruktūrām, e-infrastruktūrām, datu infrastruktūrām);
- veicināta ieinteresēto personu lielāka iesaiste PI darbībās.

Apraksts

Šī struktūrpolitika nodrošina pasaules līmeņa ilgtspējīgu PI atvērtību, piekļūstamību un drošību pētniekiem un novatoriem visā EPT, turpina attīstīt un nostiprināt PI, to integrējošo funkciju pētniecības un inovācijas ekosistēmā un to potenciālu īstenot ES prioritātes. Ilgtermiņa stratēģija racionalizēs PI situāciju, apzinās un noteiks kā prioritāti PI pakalpojumus un tehnoloģijas, kas vajadzīgas, lai palielinātu ES zinātnes un tehnoloģiju konkurētspēju un stratēģisko autonomiju, kā arī tās spēju risināt sabiedrības problēmas.

- Izstrādāt ilgtermiņa stratēģiju attiecībā uz PI;
- veikt dažādo PI darbības rezultātu skaidru uzraudzību;
- veikt skaidru analīzi par PI sniegto finansiālo atbalstu;
- veikt stratēģisku situācijas analīzi attiecībā uz PI Eiropā.

Paredzamie rezultāti

- **No ilgtermiņa un atkārtotām darbībām:** 1) ES ilgtermiņa stratēģija pētniecības infrastruktūrām, tostarp jauna stratēģiska pieeja attiecībā uz ES sniegto atbalstu pētniecības infrastruktūrām; 2) *ESFRI* ceļvedis 2026. gadam un būtiskie elementi situācijas analīzei 2028. gadā; 3) *ESFRI* nozīmīgo iezīmju uzraudzība; 4) ieinteresēto personu iesaiste (ziņojumi par pasākumiem/darbībām).
- **No īstermiņa darbībām – ziņojumi ar ieteikumiem par šādiem jautājumiem:**
 - 1) finansējums, tostarp sinerģija ar valsts un reģionālo finansējumu, ES un citiem avotiem;
 - 2) starptautiskā sadarbība, ņemot vērā pētniecības drošības apsvērumus; 3) *ESFRI* ietekmes novērtējums; 4) Eiropas pētniecības infrastruktūru noturība un zaļināšana;
 - 5) *ERIC* kā PI ekosistēmas daļas turpmāka stiprināšana.

3. DZIMUMU LĪDZTIESĪBAS UN IEKĻAUTĪBAS STIPRINĀŠANA EPT, JO ĪPAŠI AR INTERSEKSIONĀLO PIEEJU

Mērķi

- Padziļināt politikas dialogu un politikas un darbību koordināciju starp dalībvalstīm un attiecīgā gadījumā asociētajām valstīm un ieinteresētajām pusēm attiecībā uz dzimumu līdztiesību un iekļautību pētniecības un inovācijas jomā, jo īpaši ar interseksionālo pieeju, tostarp panākt institucionālas/strukturālas izmaiņas, izmantojot iekļaujošus dzimumu līdztiesības plānus (*GEP*), dzimumu dimensijas integrēšanu pētniecības un inovācijas saturā, ar dzimumu saistītas vardarbības izbeigšanu un dzimumu līdztiesības principa ievērošanu budžeta plānošanā;
- veicināt dzimumu līdztiesību un iekļautību pētniecības un inovācijas jomā, jo īpaši ar interseksionālo pieeju, izmantojot un pilnveidojot esošos ieteikumus un rīkus;
- uzlabot datu vākšanu, uzraudzību un izvērtēšanu attiecībā uz dzimumu līdztiesību un iekļautību pētniecības un inovācijas jomā, jo īpaši ar interseksionālo pieeju, lai apzinātu sekmīgu praksi un izaicinājumus, un visas nepilnības, kas jānovērš ar turpmāko politiku un pasākumiem;
- mazināt ģeogrāfiskās atšķirības dzimumu līdztiesības un iekļautības jautājumu risināšanā, jo īpaši ar interseksionālo pieeju, starp dalībvalstīm un attiecīgā gadījumā asociētajām valstīm;
- panākt sieviešu un pētnieku no nepietiekami pārstāvētām grupām lielāku līdzdalību, uzlabot darba (un studiju) apstākļu kvalitāti, lai nodrošinātu dzimumu līdztiesību, dzimumu līdzsvaru, vienlīdzīgas iespējas un iekļautību visiem pētniekiem neatkarīgi no viņu izcelsmes, tostarp nodrošinātu personu no nepietiekami pārstāvētām un marginalizētām grupām taisnīgāku pieņemšanu darbā, paaugstināšanu amatā un budžeta līdzekļu piešķiršanu šādām personām, darba un privātās dzīves līdzsvara pasākumu pieejamību, drošāku vidi bez vardarbības, kas saistīta ar dzimumu, labāku dzimumu līdzsvaru amatos, kas saistīti ar lēmumu pieņemšanu, un objektīvus un augstākas kvalitātes pētniecības un inovācijas rezultātus.

Apraksts

Šī struktūrpolitika uzlabos pētniecības un inovācijas kvalitāti un sociālo nozīmi, palīdzēs piesaistīt un noturēt daudzveidīgākus talantus Eiropas pētniecības un inovācijas sistēmā un palīdzēs nodrošināt ikvienam iespējas maksimāli izmantot savu potenciālu, parādot, ka ES joprojām ir apņēmības pilna ieņemt vadošu pozīciju starptautiskā līmenī attiecībā uz dzimumu līdztiesības un iekļautības nodrošināšanu pētniecības un inovācijas jomā, jo īpaši ar intersekcionālo pieeju.

Paredzamie rezultāti

- Izveidota uzraudzības un izvērtēšanas pieeja iekļaujošu *GEP* efektīvai īstenošanai;
- izstrādātas pamatnostādnes intersekcionālās pieejas īstenošanai pētniecības un inovācijas politikā, tostarp šādas pieejas īstenošanai attiecībā uz rādītāju vākšanu, atlasī un analīzi;
- izstrādāta uzraudzības un izvērtēšanas pieeja, kas palielina dzimuma dimensijas iekļaušanu pētniecības un inovācijas saturā;
- uzlabots dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanas mehānisms sinerģijai ar citām EPT darbībām ES un valstu līmenī;
- īstenots Rīcības kodekss ar dzimumu saistītas vardarbības apkarošanai pētniecības un inovācijas jomā, kas izstrādāts ar EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam 5. darbību;
- izstrādāti principi dzimumu līdztiesības principa ievērošanai budžeta plānošanā un izdevumu izsekošanai pētniecības un inovācijas jomā.

4. PĒTNIEKA KARJERAS PIEVILCĪBAS UN ILGTSPĒJAS UZLABOŠANA UN ATBALSTS MOBILITĀTEI

Mērķi

- Veicināt pētniecības profesiju atzīšanu un pētnieka karjeras sadarbību un salīdzināmību dažādās nozarēs un dalībvalstīs saskaņā ar Padomes Ieteikumu par Eiropas satvaru pētniecības, inovācijas un uzņēmējdarbības talantu piesaistīšanai un noturēšanai Eiropā;
- uzlabot darbā pieņemšanas un darba apstākļus, tostarp aspektus, kas saistīti ar atklātu, pārredzamu un uz nopelniem balstītu pieņemšanu darbā (*OTM-R*);
- stiprināt pētnieku prasmes, lai veicinātu starpnozaru un starpdisciplināras karjeras;
- atbalstīt labāku karjeras attīstību un izaugsmi un veidot jaunus investīciju ceļus, lai mazinātu nestabilitāti un paplašinātu karjeras iespēju klāstu;
- strādāt pie tā, lai panāktu līdzsvarotāku talantu apriti, tostarp starpnozaru plūsmas;
- nodrošināt lietderīgus un uzticamus datus no Pētniecības un inovācijas karjeras novērošanas centra (*ReICO*);
- veidot sinerģiju ar citām saistītām EPT politikas darbībām un saistītām pašreizējām un turpmākām ES iniciatīvām, jo īpaši tām, kas atbalsta pētnieku mobilitāti Eiropā, piemēram, Komisijas prasmju un talantu mobilitātes paketi.

Apraksts

Struktūrpolitikas mērķis ir padarīt pētnieka karjeru Eiropā pievilcīgāku un ilgtspējīgāku, atbalstot to, ka ES, dalībvalstis un attiecīgā gadījumā asociētās valstis un ieinteresētās personas kopīgi īsteno visas darbības, kas izriet no EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam 4. darbības, un uzraugot šo iniciatīvu un reformu īstenošanas rezultātus uz vietas. Darbība ietvers paraugprakses apmaiņu, pamatnostādņu un ieteikumu izstrādi un ieguldījumu ReICO konsolidācijā.

Paredzamie rezultāti

- Kopīgi izstrādātas pamatnostādnes, lai īstenotu Padomes Ieteikumu par Eiropas satvaru pētniecības, inovācijas un uzņēmējdarbības talantu piesaistīšanai un noturēšanai Eiropā, kā arī nodrošinātu kvalitatīvākas darbavietas un labāku pētniecības darba tirgus darbību;
- prakses kopiena ar mērķi dalīties pieredzē un stiprināt pētnieka karjeru Eiropas, valstu, reģionālā un organizatoriskā līmenī;
- konsolidēts pētniecības un inovācijas karjeras novērošanas centrs (*ReICO*), iesaistot attiecīgos dalībniekus ārpus pētniecības un inovācijas kopienas un kopīgi novēršot trūkumus;
- ieteikumi labākai karjeras attīstībai un karjeras virzībai, tostarp Eiropas tenūrgaitas modeļi un ar tiem saistītie novērtēšanas un finansēšanas mehānismi;
- kopīgi radīti investīciju ceļi, apvienoti un koordinēti spēki un kopīgi izstrādātas iniciatīvas, lai mazinātu nestabilitāti un atvieglotu karjeras iespējas neakadēmiskās pētniecības karjerai.

5. PĒTNIECĪBAS NOVĒRTĒJUMA REFORMA

Mērķi

- Veikt institucionālas izmaiņas, lai uzlabotu pētniecības novērtējumu;
- mērīt progresu, kas panākts pētniecības novērtējuma reformu īstenošanā;
- uzlabot zināšanas un palielināt informētību par reformām;
- apzināt nepilnības reformās, jebkādas ierobežojošas vai traucējošas faktorus un nepieciešamos turpmākos pasākumus;
- visbeidzot, palīdzēt uzlabot pētniecības kvalitāti, darbības rezultātus un ietekmi un tādējādi padarīt pētnieka karjeru pievilcīgāku.

Apraksts

Pētniecības projektu, pētnieku, pētniecības vienību un pētniecības iestāžu pašreizējā novērtējuma sistēma joprojām lielā mērā balstās uz ierobežotu pētniecības rezultātu un darbību kopumu, galvenokārt publikācijām, un tajā dominē vairāki neatbilstoši izmantoti rādītāji un metodes, ar ko novērtē pētniecības kvalitāti, rezultātus un ietekmi.

- Apzināt un plašā mērogā kopīgot paraugpraksi, rīkkopas un ieteikumus pētniecības novērtēšanai;
- organizēt starptautiskus dialogus, informācijas izplatīšanas un savstarpējas mācīšanās pasākumus, ko veic Komisija, Koālcija pētniecības novērtēšanas veicināšanai (*CoARA*) un dalībvalstis;
- īstenot pētniecības novērtēšanas reformas pētniecības iestādēs;
- veikt pētījumu, lai apzinātu izmaiņas, kas ieviestas valstu sistēmās, izmaiņas, ko ieviešu pētniecības iestādes, un izmaiņas, kas sagaidāmas no Nolīguma par pētniecības novērtējuma reformu parakstītāju rīcības plāniem;
- uzturēt pastāvīgu valsts līmeņa dialogu starp valstu iestādēm un pētniecības organizācijām.

Paredzamie rezultāti

- *CoARA*, pētniecības organizācijas (tostarp pētniecības veicējas, pētniecības finansēšanas un pētniecības novērtēšanas organizācijas), valstu iestādes un ES iestādes uzlabo zināšanas, informētību un iesaistīšanos pētniecības novērtēšanas praksē un reformās;
- atbalstītas, kartētas un analizētas izmaiņas, kas veiktas valstu sistēmās un atsevišķās pētniecības iestādēs;
- apzinātas visas atlikušās nepilnības reformās un visi pasākumi, kas joprojām vajadzīgi visos līmeņos (iestāžu, valstu un Eiropas līmenī).

6. ZINĀŠANU VALORIZĀCIJAS SPĒJU UN DARBĪBU PAPLAŠINĀŠANA

Mērķi

- Stiprināt zināšanu valorizāciju un izmantošanu, prasmes un profesionālo atbalstu;
- uzlabot piekļuvi intelektuālajiem aktīviem un datiem, kas iegūti pētniecībā un inovācijā, un to izmantošanu;
- konsolidēt zināšanu valorizācijas kultūru.

Apraksts

ES saskaras ar izaicinājumiem attiecībā uz pētniecības un inovācijas rezultātu nodošanu izmantošanai sabiedrībā un pārvēršanā par ekonomisko vērtību, kā arī vērtības saglabāšanā ES, kas ir būtiski iekšējā tirgus darbībai. Šī struktūrpolitika tieksies papildināt Eiropas zināšanu vidi:

- veicinot starpnieku spēju stiprināt saiknes starp akadēmiskajām aprindām, rūpniecības nozari un publiskajām iestādēm;
- uzlabojot piekļuvi intelektuālajiem aktīviem un to aizsardzību, jo īpaši, izmantojot atbildīgas licencēšanas un kopīgas datu pārvaldības pieeju;
- stiprinot pētniecības un inovācijas dalībnieku, tostarp pētniecības un finansēšanas organizāciju, valorizācijas spējas un prasmes;
- vairāk izmantojot daudzdisciplīnu pētniecības rezultātus, tostarp sociālajās, mākslas un humanitārajās zinātnēs;
- uzlabojot novērtēšanas sistēmu, lai aptvertu plašāku radīto sabiedrisko vērtību.

Paredzamie rezultāti

- Eiropas atbildīgas licencēšanas principu sistēma un kopīgas datu pārvaldības pieeja ar mērķi veicināt plašāku starpnozaru sadarbību un ieguvumus gan uzņēmumiem, gan sabiedrībai, ņemot vērā pētniecības drošības apsvērumus;
- “mācību laboratorijas vērtības radīšanai” ar mērķi attīstīt prasmes zināšanu valorizācijas un uzņēmējdarbības jomā, izmantojot mērķtiecīgu apmācību, mācīšanos no līdzbiedriem un kontaktus ar lomu modeļiem;
- politikas norādes par to, kā palielināt un paātrināt pētniecības un inovācijas daudzdisciplīnu rezultātu ieviešanu Eiropas pētniecības telpā, pamatojoties uz Komisijas veiktu iepriekšēju pētījumu un uz darbu, kas paredzēts, lai izveidotu īpašu kopienu;
- visaptveroša novērtēšanas sistēma, kas aptver plašu zināšanu valorizācijas darbību spektru, lai uzraudzītu EPT sniegumu šajā jomā.

7. GLOBĀLĀS PIEEJAS PĒTNIECĪBAI UN INOVĀCIJAI ĪSTENOŠANA

Mērķi

- Garantēt, ka EPT politikas programmā 2025.–2027. gadam ir iekļauta starptautiskā dimensija kā pētniecības un inovācijas ekosistēmas transversāla, ilgtermiņa un fundamentāla iezīme;
- uzlabot zinātnes, politikas un diplomātijas mijiedarbību;
- risināt globālas problēmas, vienlaikus aizsargājot Savienības, tās dalībvalstu un attiecīgā gadījumā asociēto valstu stratēģiskās intereses, vērtības un principus;
- veicināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES līmenī starptautiskajā sadarbībā pētniecības un inovācijas jomā;
- padziļināt zināšanas par divpusējo sadarbību, ko vada dalībvalstis un attiecīgā gadījumā asociētās valstis ar trešām valstīm.

Apraksts

Ņemot vērā būtiskās izmaiņas ģeopolitiskajā, zinātniskajā un tehnoloģiskajā vidē, ES būtu jākļūst stratēģiskākai, izmantojot starptautiskās sadarbības spēku pētniecības un inovācijas jomā, kā arī popularizējot ES kopējos principus un vērtības.

Šī struktūrpolitika tiks īstenota, organizējot aktivitātes un diskusijas EPT foruma pastāvīgajā apakšgrupā jautājumos par globālo pieeju pētniecībai un inovācijai:

- dalībvalstu un attiecīgā gadījumā asociēto valstu un ieinteresēto personu divpusējās un daudzpusējās zinātniskās sadarbības regulāra kartēšana;
- sinerģijas veicināšana ar citām ES programmām un iniciatīvām, piemēram, stratēģiju *Global Gateway*;
- koordinācija un saskaņošana ar citām EPT darbībām, piemēram, ierosināto pētniecības drošības darbību;
- ieguldījuma un norādījumu sniegšana par to, kā stiprināt nākamās pamatprogrammas starptautisko dimensiju.

Paredzamie rezultāti

- Eiropas zinātnes diplomātijas satvars (2025. gads);
- ceļvedis daudzpusējam dialogam par vērtībām un principiem starptautiskajai sadarbībai pētniecības un inovācijas jomā (2025. gads);
- jaunas Eiropas komandas pieejas pilotiniciatīvas, ietverot Latīņameriku un Karību jūras reģionu 2025. gadā un Indiju 2026. gadā, un pašreizējo Eiropas komandas pieejas iniciatīvu paplašināšana, aptverot Āfriku un Ķīnu;
- atzinums par to, kā organizēt starptautiskus pētniecības un inovācijas sadarbības pasākumus ar trešām valstīm saskaņā ar nākamo pamatprogrammu.

8. ENERGOTEHNOLOĢIJU STRATĒGISKĀ (*SET*) PLĀNA NOTEIKŠANA PAR BŪTISKU EPT TEMATISKO KOMPONENTU

Mērķi

- Padziļināt sasaisti starp pētniecības un inovācijas kopienu un rūpniecības nozari, lai atbalstītu tīras enerģijas inovāciju ieviešanu, neradot administratīvo slogu;
- veidot kopīgas pieejas transversālos jautājumos, ietverot prasmju attīstību, pētniecību un inovāciju, kas pielāgota sabiedrības vajadzībām, digitalizāciju, ieviešanu tirgū un pieklūstamību tirgum;
- pārskatīt pašreizējo tehnoloģiju tvērumu, lai vajadzības gadījumā ierosinātu jaunas attiecīgas tīras enerģijas tehnoloģijas;
- uzlabot sadarbību starp Eiropas Tehnoloģiju un inovācijas platformām un Eiropas industriālajām aliansēm.

Apraksts

Šī struktūrpolitika veicinās vispārējo EPT mērķu sasniegšanu, padziļinot koordināciju starp tīras enerģijas pētniecības un inovācijas programmām un iniciatīvām ES, valstu un iestāžu līmenī un uzlabojot sadarbību starp dalībniekiem visā Eiropā, lai veicinātu vispārējo klimata un vides mērķrādītāju sasniegšanu. Turklāt, nosakot pārstrādāto SET plānu par jaunās EPT politikas programmas struktūrpolitiku, tiks uzsāktas un izvērstas jaunas svarīgas iniciatīvas un panākta labāka sasaiste starp tīras enerģijas pētniecības un inovācijas mērķi un plašāko pētniecības un inovācijas perspektīvu. Piemēram, ES saules enerģijas stratēģijā kā viens no pasākumiem ir izklāstīta kopīgas stratēģiskas saules enerģijas pētniecības un inovācijas programmas sagatavošana kopā ar dalībvalstīm. Paredzētās papildu darbības ir šādas:

- piecu transversālu darba grupu izveide nolūkā radīt rīkus un izstrādāt ieteikumus par transversāliem jautājumiem visā *SET* plānā;
- darba virziena izveide ūdeņraža jomā, lai īstenotu “EPT pilotprojektu zaļā ūdeņraža jomā”;

- pētniecības un inovācijas prioritāšu saskaņošana starp dalībvalstīm un ES, vienlaikus veicinot Eiropas pārrobežu pētniecības centru, universitāšu un nozaru kopīgu rīcību.

Paredzamie rezultāti

- Visu jomu / konkrētu tehnoloģiju stratēģisko pētniecības un inovācijas programmu un īstenošanas plānu saskaņošana ar jaunajām ES prioritātēm, kā arī īstenošanas plānu izstrāde;
 - politikas ieteikumi, kas paredzēti, lai *SET* plāna enerģētikas pētniecības un inovācijas satvarā labāk iekļautu šādas jomas: apritīgums un materiālu aizstāšana; pētniecība un inovācija sabiedrības vajadzībām; digitalizācija; prasmes; ieviešana tirgū;
 - uzlabota progresa uzraudzība, izmantojot *SET* plāna informācijas sistēmu.
- 9. SAIKNES STARP PĒTNIECĪBU UN INOVĀCIJU UN AUGSTĀKO IZGLĪTĪBU EPT UZLABOŠANA, KĀ ARĪ EIROPAS PĒTNIECĪBAS UN INOVĀCIJAS EKOSISTĒMU POTENCIĀLA PILNĪGA IZMANTOŠANA**

Mērķi

- Panākt labāku saskaņotību starp pētniecības un inovācijas un augstākās izglītības stratēģijām, politiku, programmām un finansējumu. Ciešāka sadarbība un uzlabots dialogs starp šīm divām jomām ES, valstu, reģionālā un iestāžu līmenī;
- panākt spēcīgākas un labāk savienotas reģionālās pētniecības un inovācijas sistēmas un samazināt Eiropas inovācijas plaisu;
- uzlabot zināšanas, rādītājus un rīkus visaptverošu starpnozaru stratēģiju īstenošanai, saskaņojot inovāciju ar plašākiem sabiedrības mērķiem;
- palielināt informētību par pētniecību un izglītību un uzlabot šo jomu savstarpējo papildināmību;

- samazināt sadrumstalotību un reģionālās atšķirības Eiropas pētniecības un inovācijas vidē;
- stiprināt sadarbību starp akadēmiskajām, publiskajām un privātajām struktūrām.

Apraksts

Šīs struktūrpolitikas mērķis ir izveidot strukturētu un mērķtiecīgu apmaiņu kopienā, lai veicinātu sistemātiskāku pieeju, tostarp pārvaldības un atbalsta ziņā, un iesaistītu gan pētniecības, gan augstākās izglītības pārstāvjus. Lai izveidotu stabilas partnerības starp izglītības un pētniecības un inovācijas dalībniekiem, ir kopīgi jāstrādā pie jaunu mehānismu un stimulu izveides nolūkā mazināt sadrumstalotību un novērst reģionālo plaisu.

Paredzamie rezultāti

- Izstrādāti ieteikumi, lai radītu un īstenotu stratēģijas iestāžu, reģionu, valstu un Eiropas līmenī;
- pašreizējo juridisko šķēršļu apzināšana reģionālā, valsts un Eiropas līmenī; to principu un galveno komponentu apzināšana, kas vajadzīgi, lai izstrādātu tiesisko regulējumu piektās brīvības ieviešanai; ieteikumi Eiropas augstskolu konsolidēšanai pasaules pētniecības un inovācijas priekšplānā;
- politikas, mehānismu un stimulu apzināšana ar mērķi veicināt stabilāku sadarbību starp augstskolām un citiem pētniecības un inovācijas dalībniekiem;
- pieņemts vērienīgs ceļvedis EPT / Eiropas izglītības telpas (ar augstāko izglītību saistītai) stratēģiskai saskaņošanai.

10. UZTICĒŠANĀS ZINĀTNEI VAIROŠANA, IZMANTOJOT PILSONU LĪDZDALĪBU, IESAISTI UN ZINĀTNES KOMUNIKĀCIJU

Mērķis

- Veicināt sabiedrības iesaisti pētniecībā un inovācijā, amatierzinātnē un zinātnes komunikācijā, izmantojot kopīgi izstrādātas pamatnostādnes;
- izstrādāt iedarbīgākus mehānismus būtiskai un iekļaujošai sabiedrības iesaistei pētniecībā un inovācijā;
- stiprināt zinātnes un sabiedrības saiknes valsts / reģionālā / vietējā līmenī;
- palielināt zinātnisko prātību un zinātnes kapitālu, veidojot ciešākas saiknes starp zinātnieku aprindām un jauniešiem, kā arī ar cilvēkiem, kas parasti nav iesaistīti zinātnē.

Apraksts

Šī struktūrpolitika ir daudzšķautņaina pieeja, kuras mērķis ir vairogt uzticēšanos zinātnei un paplašināt demokrātisku pārvaldību, pamatojoties uz sasniegumiem, kas gūti EPT politikas programmas 2022.–2024. gadam 14. darbībā “Tuvināt zinātnei iedzīvotājiem”.

Paredzami rezultāti

- Iekļaujošas iesaistes pamatprincipi: izstrādātas kopīgas pieejas sabiedrības iesaistei pētniecībā un inovācijā un zinātniskajā komunikācijā;
- pasākumi, kas vieno pētniekus un jauniešus: inovatīvi veidi, kā rezultatīvi un iekļaujoši ieinteresēt un iesaistīt jauniešus zinātnē, aicinot praktizējošos zinātniekus sniegt valsts paraugpraksi un balstīties uz darbu, kas veikts, lai izstrādātu rokasgrāmatas un pamatnostādnes ES finansēto projektu ietvaros;
- zinātnes un iedzīvotāju sasaistīšana, tādu pasākumu organizēšana, kas vieno un stiprina vietējās pētniecības un inovācijas kopienas ar dažādām ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem saistībā ar zinātnes tematiku un tās lomu sabiedrībā;

- savstarpēja mācīšanās par uzticēšanos zinātnei, zināšanu konsolidēšana un apmaiņa ar informāciju par to, kā ar sabiedrības iesaistes palīdzību veidot, izmērīt un vairot uzticēšanos;
- izstrādāts mehānisms un finansēšanas shēma, ar ko ES līmenī izvērs valstu pilsoņu līdzdalības un iesaistes iniciatīvu paraugpraksi.

11. PIEKĻUVES IZCILĪBAI ES UZLABOŠANA

Mērķi

- Uzlabot piekļuvi izcilībai visā ES;
- veicināt saskaņota un sinerģiska ES ieguldījuma pētniecībā un inovācijā izstrādi un īstenošanu, izmantojot kohēzijas politikas programmas un 10. pētniecības un inovācijas pamatprogrammu;
- veidot ciešākas saiknes starp reģionālajām iestādēm ar iniciatīvām saskaņā ar pētniecības un inovācijas programmām un nodrošināt stimulus sākt valstu iniciatīvas, kas papildina ES līmeņa iniciatīvas.

Apraksts

Joprojām ir problēmas, kas traucē uzlabot piekļuvi izcilībai visā EPT un veidot spēcīgāku sinerģiju starp kohēzijas politiku, valstu un reģionālajām programmām un pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”. Struktūrpolitika novērš šos trūkumus, stiprinot sadarbību starp struktūrām, kas ir iesaistītas Eiropas Reģionālās attīstības fonda un pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” pārvaldē valstu un ES līmenī.

- Turpināt *RIMA* apakšgrupas darbu EPT foruma ietvaros, lai apvienotu valstu pētniecības un inovācijas iestādes un kohēzijas politikas programmu vadošās iestādes nolūkā veicināt informācijas apmaiņu par ES iniciatīvu rezultātiem un praksi.

Paredzamie rezultāti

- Izstrādāti ieteikumi ar mērķi uzlabot piekļuvi izcilībai un nodrošināt programmu saskaņotību un sinerģiju;
- progressa ziņojums par *RIMA* 1. posma apsekojuma ieteikumu īstenošanu saskaņā ar pašreizējo tiesisko regulējumu (piemēram, komunikācija, spēju veidošana, ilgtermiņa plānošana, datu pieejamība un uz datiem balstīta pieeja, īstenošanas noteikumi un koordinācijas modeļi starp abām kopienām);
- konsultācijas par spēcīgākas sinerģijas veidošanu nākotnē starp pamatprogrammu un kohēzijas politiku, jo īpaši attiecībā uz viedo specializāciju, vienlaikus izmantojot sinerģiju ar darbībām, ko finansē saskaņā ar programmas daļu “Paplašināšana”;
- paraugprakses apmaiņa, lai uzlabotu piekļuvi izcilībai, it sevišķi valstu politika, darbības un instrumenti, kas atvieglo piekļuvi zinātnes un inovācijas tīkliem, un politikas ierosinājumi, it īpaši sadarbībai starp dalībvalstīm.

EPT darbības

12. TAISNĪGUMA PIEMĒROŠANA ATVĒRTAJĀ ZINĀTNĒ

Mērķi

- Apzināt šķēršļus un izaicinājumus, kas saistīti ar taisnīgumu atvērtās zinātnes praktizēšanā, un ierosināt politikas risinājumus;
- paplašināt bezpeļņas, atvērtas piekļuves zinātniskās publicēšanas modeļus ar plašu izmantošanu un atzīšanu dažādās disciplīnās, tostarp pētniecības novērtēšanā;

- veidot spējas attiecībā uz atvērtās zinātnes prasmēm un taisnīgu piekļuvi atvērtās zinātnes infrastruktūrām EPT pētniecības kopienai;
- izstrādāt ES politikas pieejas, lai apzinātu veidus, kā panākt lielāku taisnīgumu atvērtās zinātnes praksē un infrastruktūrās.

Apraksts

Atvērtās zinātnes īstenošanai ir vajadzīgs spēcīgs politikas atbalsts un ievērojamas investīcijas resursos, it īpaši infrastruktūrās (un piekļuvē tām), koordinācijā, tehnoloģiskajā gatavībā, atvērtā zinātnē un digitālajās prasmēs, kā arī iedarbīgu stimulu un atzīšanas un apbalvošanas sistēmu izveidē attiecībā uz pētniekiem. Tie ievērojami atšķiras ne tikai Eiropas valstīs un organizācijās, bet arī visā pasaulē, un rada vispārēju vajadzību pēc taisnīgākām pieejām EPT.

- Valstu pieredzes un politikas satvaru izvērtēšana attiecībā uz piekļuvi atvērtās zinātnes infrastruktūrām, to pārklājumu un izstrādi, zinātnisko publikāciju politiku un pētnieku atvērtās zinātnes spējām;
- savstarpējas mācīšanās par taisnīgumu atvērtajā zinātnē sākšana 2025./2026. gadā;
- prasmju izplatīšanas un apmācības veicināšana ar mērķi novērst netaisnību atvērtās zinātnes praktizēšanā;
- semināru organizēšana publiskajām iestādēm, lai apzinātu ieteikumus iestādēm un politikas veidotājiem un lai 2027. gadā sniegtu ziņojumu.

Paredzamie rezultāti

- Taisnīguma problēmu izvērtēšana atvērtajā zinātnē visās EPT valstīs (atspoguļojot pašreizējo sistēmu, spēju, finansējuma u. c. daudzveidību);
- politikas un finansēšanas atbalsts, lai visā EPT nodrošinātu kvalitatīvus bezpeļņas atvērtās piekļuves zinātniskās publicēšanas pakalpojumus;

- kopīgu rīku, apmācības metožu un pakalpojumu izstrāde un izplatīšana, lai palielinātu atvērtās zinātnes prasmju spējas, sadarbībā ar ieinteresētajām personām;
- ieteikumi par to, kā izstrādāt ES politikas pieeju taisnīgumam atvērtajā zinātnē tās dažādajās praksēs.

13. EKOSISTĒMAS “EIROPAS ZINĀTNE POLITIKAI” (S4P) VEICINĀŠANA

Mērķi

Šai darbībai ir trīs savstarpēji saistīti mērķi:

- turpināt attīstīt “Zinātne politikai” un uzlabot zināšanu transversālu integrāciju valsts politikā;
- veicināt un stiprināt Eiropas S4P ekosistēmu visās pieejās, nozarēs un pārvaldības līmeņos;
- veicināt sadarbību starp attiecīgo dalībnieku tīkliem un sekmēt paraugprakses apzināšanu un apmaiņu un savstarpēju mācīšanos.

Apraksts

Lai atbalsētu zinātnes un politikas saskarnes visā Eiropā un novērstu S4P ekosistēmu sadrumstalotību, tiks sasniegti divi galvenie atskaite punkti:

- valsts zinātnes tīkls politikas koordinatoriem, kas apvieno amatpersonas, kuras strādā ar S4P valstu pētniecības un inovācijas pārvaldes un politikas iestādēs visā Eiropā, lai koordinētu centienus integrēt S4P pieejas to administrācijās visos pārvaldības līmeņos un veicinātu savstarpēju mācīšanos starp valstīm;
- S4P prakses kopiena, kuras mērķis ir veicināt spēcīgus Eiropas un starptautiskus sakarus un plašāku mijiedarbību, savstarpēju mācīšanos un sadarbību starp S4P tīkliem un dalībniekiem.

Paredzamie rezultāti

- Regulārs dialogs starp tīklu, prakses kopienu un citām ieinteresētajām personām, lai izpētītu, kā radīt nepieciešamos apstākļus rezultatīvai iesaistei starp pētniecību un politiku;
- tiek veicināta mācīšanās no līdzbiedriem, stiprinot prasmes un kompetences un nodrošinot sadarbību *S4P* jomā dažādās nozarēs un pārvaldības līmeņos;
- tiek izveidota Eiropas *S4P* situācijas un tās prakses observatorija, kas apkopo veiksmes faktorus un kopīgus izaicinājumus, kas saistīti ar darbību zinātnes un politikas saskarnē.

14. MI ATBILDĪGAS IZMANTOŠANAS ZINĀTNĒ VEICINĀŠANA UN PAĀTRINĀŠANA ES

Mērķi

Izstrādāt, atbalstīt, saskaņot un koordinēt politikas pasākumus, lai paātrinātu un veicinātu atbildīgu MI ieviešanu Eiropas zinātnē un pētniecībā, kas sniegtu šādus rezultātus:

- saskaņota politika mākslīgā intelekta jomā zinātnē, tostarp kopīga prioritāro jomu noteikšana;
- lielāka lietpratība un resursu kopīgošana starp valstīm;
- pamats sadarbībai un turpmākai iesaistei, paraugprakses apmaiņa un līdzīgi domājošu partneru piesaistīšanai;
- ciešāka sadarbība un sasaiste ar ieinteresētajām personām, tīklu izveide un kopienas veidošana.

Apraksts

Darbība būs vērsta uz trim galvenajiem tematiem, kas izriet no jaunās Komisijas politiskajām prioritātēm:

- mākslīgā intelekta stratēģija zinātnē;
- Eiropas MI pētniecības padomes izveide;
- vienošanās par finansējuma koncentrēšanu uz MI zinātnē.

Šos tematus apspriedīs un attīstīs regulārās sanāksmēs, spēju veidošanas darbsemināros, kuros tiks izklāstīti pierādījumi un politikas norises, kā arī praktiskos darbsemināros, lai kopīgi strādātu pie politikas saskaņošanas, pamatnostādnēm un finansēšanas programmām.

Paredzami rezultāti

- Tiek atjauninātas, popularizētas un izplatītas EPT praktiskās pamatnostādnes par ģeneratīvā MI izmantošanu pētniecībā (vismaz reizi gadā 2025., 2026., 2027. gadā);
- kopīgs ceļvedis par MI zinātnē (2025. gads);
- saskaņota stratēģiskā finansējuma programma ar dalībvalstīm un, iespējams, arī ar Eiropas finansētājiem (2026. gads);
- kopīgi projekti, ja dalībnieki tos uzskata par īstenojamiem/lietderīgiem (2026.–2027. gads);
- saskaņots plāns pastāvīgai sadarbībai un politikas izstrādei (2027. gads).

15. PĒTNIECĪBAS DROŠĪBAS UZLABOŠANA

Mērķis

- Uzlabot pētniecības drošību ES, lai saglabātu spēcīgu un atvērtu akadēmisko vidi, par pamatu ņemot Padomes Ieteikumu par pētniecības drošību;
- nodrošināt sadarbības telpu politikas veidotājiem pieredzes apmaiņai un īstenot un izstrādāt valsts pieeju risku mazināšanai, vienlaikus ievērojot akadēmisko brīvību un institucionālo autonomiju;
- dot iespēju Eiropas pētniecības un inovācijas nozarei optimizēt iespējas un mazināt starptautiskās sadarbības riskus, kā arī saglabāt starptautisko sadarbību atvērtu un drošu.

Apraksts

Ņemot vērā zināšanu plūsmu visā EPT un spēcīgos starptautiskos sakarus pētniecības un inovācijas nozarē, pētniecības drošību nav iespējams risināt tikai ar valstu centieniem. Koordinēti valstu un ES centieni nodrošinās satvaru paraugprakses apmaiņai un konsekvences nodrošināšanai. Pirmajā gadā dalībvalstis varēs novērtēt savu pašreizējo stāvokli un plānot nākamās pasākumus, lai savstarpēji palīdzētu sasniegt pētniecības drošības pamatlīmeni.

Paredzamie rezultāti

Ar šo darbību Padomes Ieteikuma par pētniecības drošību ⁸ sistēmu īstenošādi:

- strādāt pie tā, lai izveidotu Eiropas sadarbības telpu pētniecības drošības jomā, īstenojot strukturālu sadarbību starp dalībvalstu ekspertiem, pētniecības finansētājiem un ES līmeņa pētniecības un inovācijas ieinteresēto personu organizācijām, kā arī izpētīt un izvērtēt iespējas šajā sakarā sniegt strukturālāku atbalstu, piemēram, izmantojot Eiropas Pētniecības drošības ekspertīzes centru, ņemot vērā esošās struktūras un sasaistot to ar vienas pieturas aģentūras platformu;

⁸ Padomes Ieteikums (2024. gada 23. maijs) par pētniecības drošības stiprināšanu (OV C, C/2024/3510, 30.5.2024.).

- reizi divos gados notiekošajā Eiropas pētniecības drošības pamatkonferencē (2025., 2027. gads) pulcēt politikas veidotājus, ekspertus un praktiķus, lai apspriestu ar pētniecības drošību saistītos jautājumus;
- kartēt, uzraudzīt un analizēt valstu un ES līmeņa pētniecības drošības pasākumus un iniciatīvas, tostarp reizi divos gados veicot pētniecības drošības uzraudzību (2025., 2027. gads);
- atbalstīt informācijas apmaiņu, mācīšanos no līdzbiedriem un spēju veidošanu, īpaši lai izstrādātu valstu pieejas pētniecības drošībai;
- izstrādāt norādījumus un rīkus aizsardzības pasākumiem valstu un ES līmeņa pētniecības finansēšanas programmās, kā arī riska pārvaldībai un pienācīgas rūpības procesiem pētniecību veicošajās organizācijās (t. i., Vienas pieturas aģentūras platforma ārvalstu iejaukšanās novēršanai pētniecībā un inovācijā);
- īstenot ciešāku sadarbību ar starptautiskajiem partneriem attiecībā uz pētniecības drošības pieejām un pasākumiem.

Ņemot vērā jautājuma sensitīvo raksturu, kas bieži vien ietver sensitīvu vai klasificētu informāciju, dalība tajā parasti būs atļauta tikai dalībvalstu ekspertiem.

16. INVESTĪCIJU PAĀTRINĀŠANA PĒTNIECĪBĀ UN INOVĀCIJĀ SAISTĪBĀ AR EIROPAS INDUSTRIĀLO PĀRVEIDI UN KONKURĒTSPĒJĪGU ILGTSPĒJU

Mērķis

- Panākt labāku izpratni par rūpniecības vajadzībām pēc pētniecības un inovācijas rezultātiem un investīcijām, tādējādi ļaujot politikas veidotājiem un finansēšanas aģentūrām izstrādāt un īstenot mērķtiecīgus rīkus, lai mobilizētu investīcijas pētniecībā un inovācijā;
- palielināt sinerģiju pētniecības un inovācijas finansēšanā, īpaši saistībā ar rūpniecības nodrošināto finansējumu, tehnoloģiju nodošanai, demonstrējumiem, izvēršanai, validēšanai un tehnoloģiju infrastruktūrām;
- veicināt progresīvu tehnoloģiju ieviešanu un izmantošanu rūpniecībā, galveno uzmanību pievēršot ilgtspējai un sabiedriskajam labumam.

Apraksts

Lai paātrinātu investīcijas pētniecībā un inovācijā, ir vajadzīga sistemātiska pieeja pētniecības un inovācijas programmas informēšanai un veidošanai, ņemot vērā rūpniecības vajadzības, un visaptveroša darbības sistēma pētniecības un inovācijas rezultātu rezultatīvai pārvešanai uz rūpnieciskiem lietojumiem.

- Integrēt pašreizējos instrumentus Eiropas, valstu un reģionālā līmenī, demonstrēt labu praksi to piemērošanā, veicināt pieredzes apmaiņu un sniegt iespējas dalībvalstīm un reģioniem apmainīties ar labu praksi un sniegt jaunas zināšanas;
- saistībā ar pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūru pašlaik veiktā darba ietvaros īstenot uz pieprasījumu balstītu Eiropas pieeju tehnoloģiju infrastruktūrām, tostarp izmēģinājuma pasākumus un iespējamās finansēšanas shēmas;
- izstrādāt, testēt un īstenot politikas rīkkopas pieeju energoietilpīgu nozaru dekarbonizācijas paātrināšanai un aprites ekonomikas veicināšanai, nodrošinot *SET* plāna kopienas ieguldījumu.

Paredzamie rezultāti

- To politikas rīku kartēšana, ar kuriem tiek atbalstīta rūpnieciskā pētniecība un inovācija;
- ieguldījums Eiropas pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūru politikā, tostarp darbībās, kuru rezultātā rūpniecība, jo īpaši MVU, jaunuzņēmumi un augoši uzņēmumi, uz pieprasījuma virzītā veidā izmanto šādu infrastruktūru;
- zināšanu un pieredzes veidošana un apmaiņa par valsts rūpniecības tehnoloģiju ceļvedi energoietilpīgu nozaru dekarbonizācijai;
- ieguldījums Eiropas Tehnoloģiju un rūpniecisko demonstrējumu uzraudzības platformā (Eiropas Industriālās pārveides un emisiju inovācijas centrs – *INCITE*),

17. JAUNAS PIEEJAS METODIKU (NAM) PAĀTRINĀŠANA, LAI VEICINĀTU BIOMEDICĪNISKO PĒTNIECĪBU UN ZĀĻU UN MEDICĪNISKO IERĪČU TESTĒŠANU

Mērķis

Darbības mērķis ir, izmantojot saskaņotu un koordinētu pieeju visās dalībvalstīs un attiecīgā gadījumā asociētajās valstīs, paātrināt jaunas pieejas metodiku (NAM) izstrādi, validēšanu/kvalifikāciju, pieņemšanu un ieviešanu biomedicīniskajā pētniecībā un zāļu un medicīnisko ierīču regulatīvajā testēšanā.

Apraksts

Lai gan dalībvalstīm ir saistoša Direktīva 2010/63/ES, kurā aicināts aizstāt procedūras ar dzīvniekiem pētniecībā, izglītībā un regulatīvajā testēšanā, tiklīdz būs pieejamas derīgas alternatīvas pieejas, nav koordinācijas mehānisma, kas nodrošinātu NAM izstrādi un validēšanu. EPT darbība aktīvi iesaistīs visus dalībniekus, izveidojot ES mēroga koordināciju, kurā piedalās attiecīgās ministrijas, regulatīvās aģentūras, pētniecības finansēšanas organizācijas, akadēmiskās aprindas, farmācijas un medicīnas tehnoloģiju nozare, pētniecības līgumorganizācijas, mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) un jaunuzņēmumi, lai saskaņotu valstu un reģionālo politiku nolūkā paātrināt NAM izstrādi, validēšanu, pieņemšanu un ieviešanu.

Šo darbību atbalstīs četras darba grupas, kuru temati ir: 1) NAM un kopīgu Eiropas infrastruktūru izstrāde, 2) NAM validēšana/kvalifikācija, pieņemšana un ieviešana, 3) izglītība un apmācība, 4) atvērtība un informētība.

Paredzamie rezultāti

- NAM attīstības un infrastruktūras programma, kurā apzinātas jomas, kurās NAM ir visvairāk vajadzīgas un kurām, paredzams, būs vislielākā īstermiņa un vidēja termiņa ietekme (2027. gada 4. ceturksnis);
- dalībvalstis un ieinteresētās personas identificē darbības, ko tās varētu kopīgi atbalstīt, lai izstrādātu jaunas NAM un saistītās infrastruktūras (2028. gada 1. ceturksnis);
- NAM pieņemšanas un ieviešanas stratēģija, kurā noteikti NAM izmantošanas kritēriji (2027. gada 3. ceturksnis);

- dalībvalstis un ieinteresētās personas kopīgi atbalsta ierobežota tādu *NAM* kopuma validēšanu un kvalificēšanu, kas izstrādātas pieņemšanai un īstenošanai zāļu un medicīnisko ierīču regulatīvajā testēšanā (no 2027. gada 4. ceturkšņa līdz 2028. gada 3. ceturksnim);
- *NAM* izglītības un apmācības plāns (2027. gada 1. ceturksnis) un kopīgas izglītības un apmācības programmas (no 2027. gada 2. ceturkšņa līdz 2028. gada 2. ceturksnim);
- saskaņota *NAM* atvērtības un informētības programma, kas uzlabo atvērtu piekļuvi *NAM* protokoliem un eksperimentu ar dzīvniekiem rezultātiem. Programma sniegs norādījumus Ētikas komitejas locekļiem, pārskatītājiem un regulatoriem, pamatojoties uz paraugpraksi iesaistītajās dalībvalstīs. Tajā ierosināti konkrēti pasākumi, lai palielinātu regulatoru uzticēšanos *NAM*, tostarp labāku izpratni par *NAM* potenciālu un ierobežojumiem (2028. gada 2. ceturksnis);
- vismaz viena nozīmīga konference, kuras mērķis ir palielināt pilsoniskās sabiedrības un pacientu informētību par biomedicīnas pētniecību, zāļu atklāšanu un izstrādes procesu (2028. gada 3. ceturksnis).

18. SASKAŅOTAS UN KOORDINĒTAS SISTĒMAS IZSTRĀDE ATTIECĪBĀ UZ EIROPAS PIEEJU INTEGRITĀTEI UN ĒTIKAI PĒTNIECĪBAS UN INOVĀCIJAS JOMĀ, ŅEMOT VĒRĀ JAUNOS IZAICINĀJUMUS

Mērķi

- Izveidot apmaiņu kopienas, lai veicinātu diskusijas par jaunu pieeju ētikai un integritātei pētniecībā, kas ir tehnoloģiski neitrāla un veicinās inovāciju un atbalstīs izcilību, ievērojot vienkāršošanu un integrētas ētikas pieeju;
- koordinēt darbības, lai uzlabotu ētiku un integritāti, novērstu pārkāpumus un šķēršļus esošo ētikas pamatnostādņu īstenošanai;
- pakāpeniski attīstīt Eiropas tīklu, lai izveidotu pētniecības integritātes un ētikas satvaru, tostarp ceļvedi rīcības un snieguma rādītājiem, ņemot vērā jau esošos tīklus un struktūras;

- izstrādāt redzējumu par ētikas konsultāciju un atbalsta ekosistēmu, kuras pamatā ir uzticēšanās un kura ļauj zinātnei un pētniecībai veicināt atbildīgu inovāciju, kas saskaņota ar sabiedrības interesēm.

Apraksts

Šīs darbības mērķis ir paredzēt, novērst, risināt un mazināt jaunas problēmas un aizsargāt pētniecības integritāti kritiski svarīgo tehnoloģiju jomās, ņemot vērā nesen atjaunināto Eiropas Rīcības kodeksu par pētniecības integritāti un Komisijas ieteikumu par ES ekonomiskajai drošībai kritiski svarīgo tehnoloģiju jomām.

- Īstenot saskaņotu pieeju integritātei un ētikai, lai atvieglotu nozares reakciju uz šo un citiem jauniem izaicinājumiem;
- nodrošināt plašu rīku klāstu, lai paredzētu, novērstu, pārvaldītu un mazinātu jaunus negatīvi ietekmējošus izaicinājumus pētniecības integritātei;
- izstrādāt patiesi funkcionējošu, saskaņotu un ilgtspējīgu Eiropas pieeju, ar ko atbalstīt pētniekus ētikas problēmu risināšanā.

Paredzami rezultāti

- Koordinācijas struktūras izveide (Eiropas platformas veidā), kas apvienos esošos Eiropas tīklus pētniecības ētikas un integritātes jomā;
- sīki izstrādāts rīcības ceļvedis un snieguma rādītāji;
- praktiskas pamatnostādnes, operatīvās rīkkopas un standarta darbības procedūras;
- pieeja kopīgiem mācību pasākumiem, pamatojoties uz izmēģinājuma principu.

19. PĒTNIECĪBAS UN INOVĀCIJAS IESPĒJU PALIELINĀŠANA – JAUNS LAIKMETS PĒTNIECĪBAS PĀRVALDĪBĀ

Mērķis

- Panākt pētniecības vadītāja profesijas labāku atzišanu, kā arī pievilcīgus un skaidrākus karjeras ceļus pētniecības vadītājiem;

- nodrošināt plašu un vieglu piekļuvi izglītojošiem materiāliem un pētniecības vadītāju, to vidū agrīnā karjeras posmā esošu pētniecības vadītāju, prasmju pilnveides darbībām/rīkiem, tostarp norādījumiem par MI rīkiem;
- izveidot atzītu Eiropas mēroga mācīšanās un prasmju attīstības shēmu pētniecības vadītājiem ar mācīšanās no līdzbiedriem un mobilitātes komponentiem, nodrošinot, ka tiek integrētas EPT prioritātes un vērtības, piemēram, ētika un pētniecības integritāte, atvērtā zinātne un dzimumu līdztiesība;
- uzlabot kontaktu veidošanu ar pētniecības vadītājiem no publiskā un privātā sektora, tādējādi uzlabojot informētību par profesionālās izaugsmes shēmām, karjeras iespējām un pieejamām apmācības iespējām.

Apraksts

Tā kā pētniecības procesi kļūst intensīvāki un gaidas attiecībā uz sociālās ietekmes radīšanu pieaug, būtiska nozīme ir specializētam pētniecības vadītāju atbalstam. Šīs iniciatīvas mērķis ir stiprināt pētniecības vadības profesiju, kas EPT joprojām ir nepietiekami novērtēta, un sniegt atbalstu tās stratēģiskajai attīstībai. Tā uzsver, ka ir vajadzīgs saskaņots ES un valstu politikas atbalsts, lai radītu kvalificētus speciālistus, labākas karjeras iespējas, uzlabotus darba apstākļus, dzimumu līdztiesību, apmācību un mobilitāti.

Paredzamie rezultāti

- 2025. gadā tiek sākota un ieviesta visaptveroša un elastīga karjeras un kompetenču sistēma pētniecības vadītājiem; tiek īstenota uz pierādījumiem balstīta izpratnes veicināšanas kampaņa dalībvalstīs, kuras rezultāti tiks publicēti 2026. gadā;
- 2026. gadā tiek kopīgi izveidota Eiropas harta pētniecības vadītājiem, izveidojot trīsstūra pieeju pētniecību veicošajām organizācijām, pētniecību finansējošajām organizācijām un Eiropas rūpniecībai, kura nodrošina atzīšanu visās nozarēs; tiek izstrādātas pieejas spēju veidošanai; tiek analizēta pētniecības pārvaldības loma atlasītās darbībās, ko finansē no pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” daļas “Paplašināšana”, lai uzraudzītu ietekmi uz pētniecības un inovācijas sistēmas vispārējo efektivitāti un lietderību;

- 2027. gadā tiek izveidots centralizēts tiešsaistes centrs, vēlams gaidāmajā EPT talantu platformā, kas apkopo pašreizējās un jaunās mācību programmas, izglītojošus materiālus, kā arī prasmju pilnveides rīkus pētniecības vadītājiem un piekļuvi vitāli svarīgām apmācības un sertifikācijas programmām gan pašreizējiem, gan topošajiem profesionāļiem.
-